

суд вирішує питання щодо отримання додаткових доказів та встановлює строк для їх отримання.

Таким чином, проведення судово-бухгалтерської експертизи є дієвим інструментом використання спеціальних знань у сфері бухгалтерського обліку, контролю й економічного аналізу з метою захисту прав учасників юрисдикційного процесу, а висновок такої експертизи може бути одним з основних доказів для встановлення істини у справі, яка розглядається судом.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
3. Господарський процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
4. Кодекс адміністративного судочинства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
5. Закон України “Про судову експертизу” від 25.02.1995 р., № 4048-ХІІ (зі зміни і доповнення)). - [Електронний ресурс]: - // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
6. Інструкція про призначення та судових експертиз та експертних досліджень : Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. - [Електронний ресурс]: - // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>
7. Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: Наказ міністерства юстиції України від 12.12.2011 р. №3505/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11>
8. Єдиний реєстр судових рішень //Режим доступу <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83206383>

Куцяк Вікторія Юрївна,
судовий експерт сектору
трасологічних досліджень
Вінницького науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру
МВС України

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОРІЖКИ СЛІДІВ НІГ

Сліди ніг (взуття) людини відносяться до числа найбільш поширених слідів виявлених під час огляду місця події, а їх детальне вивчення окрім встановлення обстановки в момент злочину, напрямку руху та характер руху злочинця (біг він чи йшов, де зупинявся), в якому взутті він був та її окремі

ознаки, також дозволяє скласти уявлення про анатомічні ознаки злочинця (статуру, манеру ходьби, фізичні недоліки).

На місці події можуть бути виявлені один або кілька слідів ніг (взуття). Сліди з'являються там, де шукана особа стояла, чекаючи потерпілого, або у виді так названої доріжки слідів, що утворюються при поступальному русі в певному напрямку. Доріжка слідів відображає в основному загальні (групові) ознаки і тому сама по собі досить рідко буває об'єктом ідентифікаційного дослідження. Однак її значення достатньо велике, тому що по доріжці слідів ніг можна судити про деякі ознаки людини та особливості її переміщення (кульгавість, нерівномірність темпу руху).

Наприклад лінія напрямку руху, яка може бути звивистою або прямою, вказує нам на характер поворотів та безпосередньо напрямок руху особи, а ширина кроків характеризує розстановку ступень при русі. Що стосується довжини кроків, то довжина лівого і правого кроків нерідко різна, а саме у осіб, у яких рухові навички правої сторони тіла розвинені краще, мають правий крок довший, ніж лівий. Кожній нозі властивий свій кут розвороту стопи. Він може бути: позитивним (носки стоп при ходьбі повернуті назовні), нульовим (коли осьові лінії слідів стоп паралельні лінії напрямку руху) і негативним (носки стоп при ходьбі повернені у середину) [1].

Доріжку слідів ніг людини доцільно фіксувати шляхом панорамної зйомки. Перед фотографуванням паралельно доріжці слідів простягають мірну стрічку з чітко вираженими метричними поділами. Подібний знімок ілюструє не тільки загальний вигляд доріжки, але і дозволяє судити як про розмірні характеристики слідів, так і про довжину кроків правої (лівої) ноги і ширині її постановки. Поряд з цим рекомендується робити масштабні знімки окремих слідів правої і лівої ніг в доріжці слідів [3].

Вимірювання рекомендується проводити, по можливості, на прямолінійній ділянці доріжки слідів, протяжність якої повинна становити не менше 7-8 кроків. Для цього через центри відображень каблуків (п'ят) відповідно лівої і правої ніг людини, простягають два шнура, а між ними ще один, що позначає лінію напрямку руху. Крім того, за допомогою шнурів визначають осьові лінії слідів правої і лівої стоп до їх перетину з лінією напрямку руху. Після названих підготовчих побудов проводять відповідні лінійні і кутові виміри [6].

Про стать особи судять, виходячи з аналізу довжини кроків, величини кута розвороту стоп, а також типу взуття, що відобразилося в слідах. Довжина кроку чоловіка середнього зросту при ходьбі становить в середньому 70-85 см. У жінок при тих же умовах даний показник менший на 20-25 см. Зі збільшенням темпу руху довжина кроків зростає. Зокрема, у чоловіків при повільному бігу вона досягає 85-100 см, а при швидкому – 150 см і більше. Кут розвороту стоп у чоловіків становить в середньому 18-25°, у жінок – 12-20°. Відомо, що між віком людини, довжиною її кроків і ступнею ніг існує певний взаємозв'язок. У підлітків довжина кроку в 2,75 рази більше довжини стопи, а у дорослих – в 3 рази і більше [4].

Про вагу людини можна судити з глибини слідів на м'якому ґрунті, або снігу. При цьому необхідно установити, чи не переносилися ним будь-які тяжкості, що призводить до дещо більшої ширини постановки ніг і зменшення кута розвороту стопи. На аномалії у функціонуванні ніг, можуть вказувати значне перевищення довжини кроку, або велика заглибленість слідів однієї з ніг, а також ознаки, що свідчать про ампутацію окремих частин стопи, її деформації і т.д. При плоскостопості, наприклад, ширина відображення склепіння і п'яти однакова. Про професію орієнтовно судять по ширині постановки ніг і розвороті стоп [2].

Між довжиною стопи та зростом людини також є залежність. Зокрема, у чоловіків, довжина підошви стопи дорівнює 15,8% величини його зросту, у жінок – 15,5%. Ширина плесна приблизно в 18 разів менше величини зросту, а п'яти – в 27 разів.

При визначенні зросту по слідові взуття необхідно враховувати, що у взутті з подовженими носками перевищення довжини підошви над довжиною стопи може досягати 3-4 см. В інших випадках назване перевищення знаходиться в межах 1-2,5 см і залежить від способу кріплення підошви з верхом взуття. Наприклад, для чоловічого взуття з прошитим способом кріплення підошви таке перевищення становить 1,2-1,3 см, з клейовим – 0,75 - 0,85 см, з гвинтовим або шпилькових-цвяховим кріпленням – 1-1,1 см.

Для більш точного визначення зросту по слідові босої ноги можна користуватися таким розрахунком: при довжині сліду до 23 см це число помножити на 7, при довжині від 24 до 27 см – на 6,5, при довжині від 28 см і більше – на 6. Щоб визначити зріст по слідові взуття, необхідно, перш ніж помножити на вказане число, з довжини сліду відняти 2 см, якщо взуття хромове – 3 см, якщо кірзове – 4 см [5].

Для перевірки ефективності вищеперерахованих методів встановлення зросту людини нами було проведено експеримент, в якому взяли участь 120 чоловік віком від 23 до 60 років. В кожного учасника експерименту вимірювалися зріст, довжина та ширина стопи. Також враховувався фізичний розвиток людини та вплив на фізичний розвиток соціальних та екологічних факторів (заміри проводилися двічі, в 2018-2019 роках та аналізувалася різниця змін протягом року). В подальшому нами проводилося вирахування похибки, яка виникає при встановленні зросту людини за вищевказаними методами.

Криміналістичне значення слідів ніг, визначається можливістю їх використання для встановлення фактичних обставин розслідування злочину. Вищеперераховані результати показали, що отримані результати в процесі встановлення зросту людини за її слідами є ймовірними в зв'язку з тим, що антропологічні показники людей є індивідуальними через фізичний розвиток, на які значний вплив мають екологічні і соціальні фактори та можуть мати значну різницю із середньостатистичними антропометричними показниками, внаслідок чого можлива похибка, яка може перевищувати межу ± 3 см. Але, в будь-якому випадку, дані методи допоможуть працівникам ОВС в ході

розслідування злочинів створити умовний портрет особи злочинця та позбавить можливості виключення з підозрюваних особу, що могла скоїти злочин.

Підсумовуючи все вище сказане, слід зазначити, що сукупність ідентифікаційних ознак доріжки слідів ніг дозволяє зробити припущення про деякі характерні особливості особи і тим самим виділити його з числа інших підозрюваних. Це має неоціненне значення і для розшуку невстановленої особи у справі. З цією метою необхідно досліджувати доріжку слідів як з обмеженою довжиною (або що складається з окремих, не послідовно розташованих слідів ніг), так і зі значною протяжністю.

Список використаних джерел

1. Пантелеєв І. Ф., Селиванов Н. А. Следы ног // Криміналістика, 2006 г. – С. 171.
2. Перепелкин В. И. Влияние кинетических характеристик на образование следов ног // Право и государство. – 2008. – №5. – С. 146-147.
3. Сафаргалиева О. Н. О понятии следов в криминалистике // Право и государство: приоритеты XXI века. Материалы Всероссийской научно-практической конференции, Барнаул, 29-30 сентября 2006 г. – Барнаул: Алт. ун-та, 2007. – С. 582-586.
4. Тараскаев С. А. Установление пола человека по следам папиллярных узоров ног // Вестник криминалистики. – 2009. – №3 (31). – С. 79-82.
5. Чулахов В. Н. К определению примерного роста человека по следам ног // Материалы международной научно-практической конференции «Теория и практика судебной экспертизы в современных условиях». г. Москва, 14 - 15 февраля 2007 г. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. – С. 545-548.
6. Чулахов В. Н. Об определении средней длины шагов по дорожке следов ног // Криміналістика. Експертиза. Розыск: Научное обеспечение деятельности органов внутренних дел Российской Федерации. Сборник научных статей. Вып. 1. – Саратов: СЮИ МВД России, 2007. – С. 70-75.

Лакуста Оксана Миколаївна,
старший судовий експерт відділу
досліджень матеріалів, речовин та
виробів Чернівецького науково-
дослідного експертно-
криміналістичного центру
Міністерства внутрішніх справ
України, кандидат біологічних наук